

Mari Hietala

Skutki członkostwa fińskiego rolnictwa w Unii Europejskiej

Finlandia jest członkiem Unii Europejskiej od początku 1995r. Rolnicy byli zdecydowanie przeciwni wstąpieniu do Unii, ponieważ członkostwo zwiększa konkurencję oraz zmusza do gruntownych zmian strukturalnych w rolnictwie. Najgorsze wizje jednak nie sprawdziły się w pierwszym roku członkostwa, ale ostateczne skutki wejścia Finlandii do UE będą znane dopiero po pięcioletnim okresie przejściowym.

2,6 mln hektarów, czyli 8% powierzchni Finlandii stanowią użytki rolne. Warunki atmosferyczne różnią się znacznie od siebie na północy i na południu kraju. Okres wegetacji trwa w południowej Finlandii 170 dni, zaś w północnej tylko 100. Pszenica i rośliny oleiste są zatem uprawiane tylko na południu, natomiast jęczmień, owies, ziemniaki i trawy rosną w całym kraju. W dużej części Finlandii hodowla bydła i przede wszystkim produkcja mleka jest jedynym sensownym kierunkiem produkcji. Udział mleka w całej produkcji rolnej wynosi około 30% jej wartości. Około jedną trzecią powierzchni rolnej stanowią pastwiska i uprawy traw. Przeciętne gospodarstwo rolne składa się z 13,7 ha gruntów ornych i 48,5 ha lasów. Jedna trzecia gospodarstw posiada tylko 1 - 5 ha gruntów. Rolnictwo fińskie jest oparte na gospodarstwach rodzinnych. W tym sektorze pracuje około 7% mieszkańców spośród zdolnych do pracy. W 1995 r. z rolnictwa uzyskano 2,6% produktu krajowego.

Przed wstąpieniem do UE, głównym celem fińskiej polityki rolnej była stabilizacja cen i dochodów rolnych. Dzięki tej polityce rolnicy mieli znacznie wyższe dochody niż w sytuacji wolnorynkowej, a ceny żywności były 30 - 40% wyższe od cen unijnych. Wcześniej system subsydiowania rolnictwa był oparty na regulo-

wanych cenach, ale w Unii dotacje są wypłacane bezpośrednio rolnikom, np. na podstawie powierzchni upraw, czy wielkości stada bydła. W 1995 r. dochody realne netto rolników spadły o 17%. Bez specjalnych form dotacji w okresie przejściowym spadek ten byłby znacznie wyższy. Dotacje przejściowe będą maleć stopniowo, aż skończą się w 2000 r. Potem fińscy rolnicy skorzystają tylko ze zwyczajnych form subsydiowania UE, które jednak nie utrzymują obecnego poziomu dochodów. Bez dotacji rolnicy nie uzyskaliby żadnego zysku, ponieważ światowe ceny rynkowe nie pokrywają kosztów produkcji w Finlandii.

W pierwszym unijnym roku ceny żywności w Finlandii spadły o 11%, przede wszystkim z powodu zwiększonej konkurencji. Wcześniej import żywności był uregulowany opłatami, cłami i kwotami broniącymi rodzimej produkcji. Eksport polegał głównie na subsydiowanej sprzedaży znacznej nadprodukcji. Od początku 1995 r. wszystkie przeszkody w handlu między Finlandią a krajami Unii zostały zlikwidowane. Natomiast w stosunku do innych państw weszły w życie regulacje unijne. Przyszłość fińskiego rolnictwa zależy teraz przede wszystkim od konkurencyjności w stosunku do innych krajów UE.

Wymagania konkurencyjności wywołują konieczność restrukturyzacji rolnictwa. Na poziomie lokalnym, w gospodarstwach, występują tutaj cztery możliwe warianty działania. Po pierwsze, małe gospodarstwa w odległych od centrum wsiach, najczęściej prowadzone przez starych rolników, prawdopodobnie będą kontynuować produkcję bez zmian, do czasu gdy większe inwestycje staną się konieczne. Wtedy skończą one działalność. Takie gospodarstwa są w najgorszej sytuacji i najbardziej zależne są od dotacji. Druga opcja, mianowicie zwiększenie skali produkcji, a zatem obniżenie jej kosztów, wydaje się najważniejsza. Jednak w warunkach fińskich, gdzie gospodarstwa są małe i odległości między nimi duże, zwiększenie powierzchni gospodarstwa jest trudniejsze niż w Europie Środkowej. Trzecią drogą jest specjalizacja w wytwarzaniu produktów, które można sprzedawać po wyższych cenach. Najczęściej wymieniany kierunek specjalizacji to ekologicz-

na produkcja bez nawozów sztucznych. Do tej pory popyt na produkty ekologiczne był jednak mały. Czwarta możliwość to prowadzenie jednocześnie produkcji rolnej i innej formy działalności gospodarczej. Żeby zapobiegać negatywnym skutkom małej skali gospodarowania, rolnicy powinni współpracować efektywnie, np. używać wspólnych maszyn i organizować wspólnie sprzedaż czy eksport produktów.

Literatura:

- 1 Lauri Kettunen: *Suomen maatalous 1995. Agricultural Economics Research Institute, Helsinki. Research publications 79: 1996.*
- 2 Lauri Kettunen (red.): *First experiences of Finland in the CAP. Agricultural Economics Research Institute, Helsinki. Research publications 81: 1996.*